

Sonja Lilius

1.8.2017

Valtiovarainministeriölle

Viite: Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA LAIKSI TULOTIETOJÄRJESTELMÄSTÄ JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Melalta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi tulotietojärjestelmästä ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Esityksen mukaan tulorekisteri tulisi sisältämään luonnollisten henkilöiden palkka-, eläke- ja muut etuustulot sekä niihin liittyvät muut tiedot reaaliaikaisesti työnantajan tai muun suorituksen maksajan ilmoittamina. Tiedot tulisi ilmoittaa pääsääntöisesti viiden päivän kuluessa suorituksen maksupäivästä ja lähtökohtaisesti tiedot annettaisiin sähköisesti. Tulorekisterin rekisterinpitäjänä toimisi Verohallintoon perustettava uusi Tulorekisteriyksikkö. Tulorekisterin ensimmäinen käyttöönotto olisi 1.1.2019 ja toinen käyttöönotto 1.1.2020. Työeläkeala olisi mukana ensimmäisessä käyttöönotossa. Etuustietoja alettaisiin tallettaa tulorekisteriin kuitenkin vasta toisessa käyttöönotossa.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) lausuu asiassa seuraavaa:

Melalla on ollut edustus Eläketurvakeskuksessa toimivassa lainsäädäntöryhmässä, jossa on käsitelty työeläkealan näkemyksiä tulotietojärjestelmää koskevan lainsäädännön valmistelusta.

Mela pitää hyvänä valittua rekisterinpitäjämallia, jossa rekisterinpitäjänä toimii Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö, joka vastaisi tietosuoja-asetuksessa ja kansallisessa lainsäädännössä rekisterinpitäjälle asetetuista tehtävistä ja velvoitteista. Suoritusten maksajat olisivat puolestaan vastuussa tallettavaksi antamiensa tietojen oikeellisuudesta ja oikaisemisesta. Tietojen korjaamisen osalta vastuu tietojen virheellömyydestä ja velvollisuudesta oikaista antamansa virheellinen tieto olisi työnantajalla tai etuuden maksajalla. Ehdotettu sääntelymalli Tulorekisteriyksikön ja suoritusten maksajien keskinäisestä vastuunjaosta on Melan käsityksen mukaan selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon eri tahojen tosiasialliset mahdollisuudet vastata tietojen oikeellisuudesta.

Tietosisällön osalta ehdotetussa laissa on viitattu eri käyttäjätahojen soveltamaan substanssilainsäädäntöön, mitä on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos

Postiosoite
PL 16, 02101 ESPOOKäyntiosoite
Revontulenpuisto 2, EspooPuhelin 029 435 11
Faksi 029 435 2426www.mela.fi
etunimi.sukunimi@mela.fiY-tunnus
0101319-6

Melan tehtävistä on säädetty maatalousyrittäjän eläkelain 114 §:ssä. Mela hoitaa maatalousyrittäjän eläkelain toimeenpanemisen lisäksi maatalousyrittäjien työtapa- turma- ja ammattitautilain toimeenpanoon liittyvät tehtävät sekä toimeenpanee myös maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmiä. Lisäksi Mela huolehtii maatalo- usyrittäjien toimeentuloturvasta siten kuin sairausvakuutuslain mukaisen omavas- tuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/1991) säädetään.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos huolehtii myös maatalousyrittäjien lomituspalveluis- ta siten kuin maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa (1231/1996) säädetään, turkis- tuottajien lomituspalveluista siten kuin turkistuottajien lomituspalveluista annetussa laissa (1264/2009) säädetään sekä poronhoitajien sijaisavusta siten kuin säädetään poronhoitajien sijaisavusta annetussa laissa (1238/2014).

Keskitymme lausunnossamme seuraavaksi Melaa tiedon käyttäjänä ja etuuksien il- moittajana koskeviin säännöksiin ja viittaamme muutoin yleisesti Eläketurvakeskuk- sen antamaan lausuntoon koko työeläkealan puolesta.

6 § Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot

Mela maksaa maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain 97 §:n nojalla työnantajalle vahingoittuneen maatalousyrittäjän ansionmenetykskorvauksen siltä ajalta, jona työnantaja on maksanut sairausajan palkkaa tilanteessa, jossa maatalo- usyrittäjä on vahingon sattuessa maatalousyrittäjätyön ohella myös työsuhteessa. Ehdotetun lain 6 §:n 5 momentin 2 kohdassa on säännökset siitä, että tiedon käyttä- jien tulee ilmoittaa tiedot työnantajalle maksetusta etuudesta ja mainittuna on mm. työtaturma- ja ammattitautilain 139 §:n nojalla maksettu etuus, joka on vastaava kuin maatalousyrittäjien työtaturma- ja ammattitautilain 97 §:n nojalla maksetta- va etuus. Myös maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain 97 §:n mukai- nen etuus tulisi mainita ehdotetussa lain 6 §:n 5 momentin 2 kohdassa eli lain koh- taa tulisi tarkistaa esim. seuraavasti:

6 § 5 mom. 2 kohta

Lisäksi eläkkeen ja muun etuuden tai muun näihin rinnastettavan maksajan suorituksista talletetaan seuraavat tiedot:

2) tiedon käyttäjien myöntämien lakisääteisten etuuksien toimeenpa- nossa tarvittavat tiedot työnantajalle sairausvakuutuslain 7 luvun 4 §:n, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusraha- etuuksista annetun lain (2005/566) 47 §:n, työtaturma- ja ammatti- tautilain 139 §:n, **maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitauti- lain (873/2015) 97 §:n**, työntekijän eläkelain 117 §:n, julkisten alojen eläkelain (2016/81) 128 §:n, merimieseläkelain (1290/2006) 114 §:n tai maatalousyrittäjän eläkelain 98 §:n nojalla maksetusta eläkkeestä tai muusta etuudesta.

Vastaavasti säännöksen yksityiskohtaisiin perusteluihin (HE-luonnoksen sivulla 66) olisi lisättävä maininta maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 97 §:n nojalla maksettavasta etuudesta.

13 § Tiedon käyttäjien tietojensaantioikeus

Lakiehdotuksen 13 §:n perustelujen lausetta (HE-luonnoksen sivulla 78) tulisi korjata seuraavasti vastaamaan 13 §:n 1 momentin 4 kohdan sisältöä: ”momentin 4 kohdan mukaan tietoja luovutettaisiin Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle **maatalousyrittäjän eläkelain**, momentin 2 kohdan asetuksissa tai sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten.”

Maatalouden luopumistukijärjestelmät ja ansiovalvonta

Lakiesityksen perustelujen mukaan esityksen tavoitteena on, että työnantaja antaisi lakisääteiset ilmoituksensa yhdellä kertaa ja, jos työnantaja näin haluaisi, työnantaja voisi antaa 6 §:ssä tarkoitettujen tietojen lisäksi myös 7 §:ssä tarkoitettuja täydentäviä tietoja. Näissä tiedoissa on muun muassa 7 §:n 4 kohdassa tarkoitettu tuloerien ansainta-ajankohta. Tätä tietoa tarvitaan muun muassa eläkkeellä olevien työskenteleä koskevien ansiotulorajojen valvonnassa.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos hoitaa maatalousyrittäjän eläkelain mukaan myönnettävien eläkkeiden lisäksi maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmiä. Maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmistä on säädetty laeilla laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta (612 /2006) ja lailla maatalousyrittäjien luopumistuesta (1293/1994). Vaikka näistä määräaikaisista maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmistä ei enää myönnetä uusia luopumistukia vuonna 2019 tai sen jälkeen tapahtuneiden luopumisten perusteella, etuuksien maksaminen jatkuu vielä pitkään. Näissä molemmissa laeissa luopumistuen maksaminen edellyttää, että luopumistuensaajalla on muusta ansiotyöstä luopumistuen rinnalla ansiotuloja enintään 727,29 euroa kuukaudessa (vuoden 2017 taso). Luopumistuki voidaan myöntää myös uinuvana ja sen maksaminen alkaa luopujan täyttäessä varsinaisen luopumisiän. Tällöin luopumistuen maksamisen edellytyksenä on, että luopuja on vähentänyt muut ansiotyönsä siten, että ansiotulot jäävät alle edellä selostetun rajamäärän. Uinuvia luopumistukia tulee maksuun vielä vuonna 2019 ja sen jälkeen. Ansiotulovalvonnan lisäksi maksussa olevia luopumistukia voidaan joutua määrältään tarkistamaan muiden etuuksien kuten esimerkiksi tapaturmavakuutuslainsäädännön mukaisen etuuksien myöntämisen vuoksi.

Melan on seurattava luopumistuella olevien ansioita vastaavasti kuten maatalousyrittäjien eläkelain mukaisella osa-aika-eläkkeellä tai työkyvyttömyyseläkkeellä olevien ansioita. **Melalla on maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain 70 §:n sekä maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 40 §:n mukaan oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi siten kuin työntekijän eläkelain 198 §:ssä säädetään.** Mainitun säännöksen perusteella Mela voi saada työnantajalta luopumistuen maksamisen

aloittamiseksi tai ansiotulorajavalvontaa varten tarpeelliset tiedot sekä toiselta vakuutuslaitokselta etuusasian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot.

Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että ansiotietojen ajantasainen hyödynnettävyys pidemmällä aikavälillä saattaa helpottaa eläketurvan toimeenpanoa. Esimerkkinä tästä on mm. uudet toimintatavat eläkkeensaajan ansioiden seurannassa ja etuuksien takaisinperinnässä (lakiesityksen perustelujen sivu 50). Luopumistukijärjestelmän toimeenpanossa tarvitaan sekä 6 että 7 §:n nojalla annettuja tietoja. Lakiesityksen perustelujen mukaan tarkoitus on, että työnantaja voi antaa lain 7 §:ssä tarkoitetut täydentävät tiedot, jotta työnantajan ei myöhemmin tarvitse antaa jälkikäteen erillisiä palkkatodistuksia. Jos työnantaja ei ole näin aikanaan tehnyt, hänen olisi mahdollista tietoa tarvittaessa ilmoittaa 7 §:ssä tarkoitetut tiedot myöhemmin tulorekisteriin. **Melan käsityksen mukaan on tarpeen lisätä ehdotettavan lain 13 §:ään myös maininta maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmästä, jotta Melalla saisi myös tämän järjestelmän toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot suoraan tulorekisteristä lakiesityksessä tarkoitetulla tavalla.** Lain 25 §:n mukaan suorituksen maksaja ei ole velvollinen antamaan 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuja tietoja muutoin kuin tulorekisterilaissa säädetyllä tavalla. Tämän vuoksi Melalla tulisi olla käyttöoikeus tulorekisterissä oleviin tietoihin myös luopumistukijärjestelmien toimeenpanoa varten ja asiasta tulisi säätää erikseen tiedon käyttäjiä koskevassa 13 §:ssä.

Lakiesityksen ehdotettu sanamuoto ”Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkeläissa, 2 kohdissa tarkoitetuissa asetuksissa tai sosiaaliturvasopimuksissa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten sinänsä lakiteknisesti kattaa edellä mainitut järjestelmät, koska Melan kaikki tehtävät on säädetty maatalousyrittäjän eläkelain 114 §:ssä”. Toisaalta Melan tapaturmajärjestelmän osalta on kuitenkin oma säännös tietojen luovuttamisesta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselle, jonka vuoksi voisi olla perustellumpaa säätää asiasta nimenomaisesti 13 §:n 1 momentin 4 kohdassa esim. seuraavasti:

13 § Tiedon käyttäjien tiedonsaantioikeus

Tulorekisteriyksikkö luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

4) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkeläissa, 2 kohdassa tarkoitetuissa asetuksissa tai sosiaaliturvasopimuksissa , **maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa (612 /2006) tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa (1293 /1994) säädettyjen** tehtävien toimeenpanoa varten.

Lisäksi esityksen 13 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin tulisi ottaa maininta edellä mainittuihin luopumistukijärjestelmän toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä ja edellä mainituista laeista. Näitä tietoja tulisi voida luovuttaa Melalle jo 1.1.2019 lukien eli samassa aikataulussa kuin työeläkejärjestelmällekin.

Mela-päivärahaa koskevat säännökset

Mela toimeenpanee myös maatalousyrittäjien päivärahajärjestelmää sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan omavastuuajalla. Asiasta on säädetty sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/1991). Mainitun lain mukaan maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla ei ole oikeutta ko. lain mukaiseen päivärahaan mikäli hänellä on samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden johdosta oikeus saada maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukaista ansionmenetykskorvausta työtapaturman tai ammattitaudin perusteella taikka työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), liikennevakuutuslain (279/1959), sotilasvammalain (404/1948), sotilastapaturmalain (1211/1990) tai jonkun muun lain nojalla sellaista korvausta, jonka suuruutta määrittäessä otetaan huomioon maatalousyrittäjätoiminnasta saadut ansiot. Mainitun lain 9 a §:n mukaan Melalla on oikeus saada tietoja mm. toisilta vakuutuslaitoksilta siten kuin maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 157 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa sekä 2 ja 3 momentissa säädetään.

Etuuksien osalta ilmoittaminen tulorekisteriin alkaa 1.1.2020. Myös etuuden myöntäjiä koskee säännös, jonka mukaan suorituksen maksaja ei ole velvollinen ilmoittamaan 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuja tietoja muutoin kuin tässä laissa säädettyllä tavalla. **Tämän johdosta myös Mela-sairauspäivärahajärjestelmän toimeenpanoa varten Melalla tulisi olla käyttöoikeus tulotietojärjestelmään vuoden 2020 alusta lukien, jolloin etuustietoja aletaan ilmoittaa tulorekisteriin.** Säännös voitaisiin lisätä omaksi kohdaksi tai 13 §:n 1 momentin 11 kohtaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitosta koskevaan säännökseen, jota sovelletaan voimaantulosäännöksen mukaan 1.1.2020 lukien esimerkiksi seuraavasti:

13 §:n 1 momentin 11 kohta:

11) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselle käsiteltävänä olevan vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista taikka maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain ~~(873/2015)~~, 2 kohdassa tarkoitetuissa asetuksissa tai sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten **sekä Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/1991) säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten.**

Maatalousyrittäjien, turkistuottajien ja poronhoitajien lomitusta- ja sijaisapujärjestelmät

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulakia sekä turkistuottajien lomituspalvelulakia toimeenpantaessa tarvitaan tietoja maatalousyrittäjän tai turkistuottajan saamista erilaisista etuuksista kuten esimerkiksi työeläkelakien mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, sairausvakuutuslain mukaisesta päivärahasta, tapaturmaeläkkeestä tai työttömyysetuuksista. Poronhoitajien sijaisapujärjestelmää toimeenpantaessa tarvitaan tietoja työeläkelakien mukaisista eläkkeistä. Oikeudet saada tietoja näistä etuuksista ko. etuuksia myöntäviltä tahoilta on säädetty maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 45 §:ssä, turkistuottajien lomituspalvelujen 37 §:ssä ja poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 21 §:ssä.

Koska etuuksien maksajia koskee myös ehdotettu 25 §:n säännös siitä, ettei niillä ole velvollisuutta ilmoittaa 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuja tietoja muulla tavalla kuin ilmoittamalla ne tulorekisteriin, olisi Melalla oltava käyttöoikeus edellä mainittuihin tietoihin, mikäli Mela osallistuu maatalousyrittäjien, turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalvelujärjestelmien toimeenpanoon vielä 1.1.2020 lukien. Lomitusjärjestelmien toimeenpanoa koskevat kysymykset ratkaistaan maakuntauudistuksen yhteydessä eikä lomitusta koskevaa hallituksen esitystä ole vielä annettu eduskunnalle. Valmistelussa tulisi kuitenkin huomioida, että lomituspalvelujärjestelmien toimeenpanija käsityksemme mukaan tarvitsee ko. etuustietoja tulorekisteristä 1.1.2020 lukien.

13 §:n 2 momentti: käyttöoikeus kumottujen lakin mukaisen tapaturmaturvan hoitamiseksi

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilalla kumottiin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki (1026/1981), jota kuitenkin edelleen sovelletaan tilanteissa, joissa vahinko on sattunut ennen vuotta 2016. Tulorekisteristä voidaan tarvita tulotietoja myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisen korvausasian ratkaisemiseksi. Tämän vuoksi ehdotetun lain 13 §:n 2 momenttia tulisi tarkistaa seuraavasti:

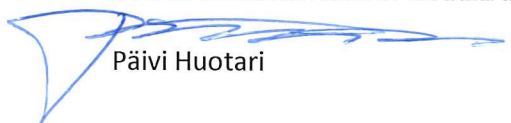
”Mitä 1 momentin 9, 11 ja 16 kohdassa säädetään tietojen luovuttamisesta työtapaturma- ja ammattitautilalla ja **maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilalla säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten**, 1 momentin 12 ja 16 kohdassa liikennevakuutuslaissa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten ja 1 momentin 16 kohdassa sotilastapaturman ja palvelussairausten korvaamisesta annetussa laissa tarkoitetun korvausasian ratkaisemista varten, koskee vastaavasti myös tietojen luovuttamista mainituilla laeilla kumottujen lakien mukaisia tehtäviä varten”

Vastaavasti lakiesityksen perusteluihin (HE-luonnoksen sivulla 71) tulisi lisätä maininta säädökseen ehdotettavista muutoksista koskien maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakia.

Lopuksi

Kokonaisuutena tulorekisterihanketta on pidettävä kannatettavana ja lakiesitys on selkeästi kirjoitettu. Tulotietojen saaminen reaaliaikaisesti todennäköisesti helpottaa ja nopeuttaa eri sosiaaliturvajärjestelmien toimeenpanoa tulevaisuudessa, mitä on pidettävä hyvänä asiana.

MAATALOUSYRITTÄJIEN ELÄKELAITOS

Päivi Huotari

Sonja Lilius